

فیلسوفان طراحان آینده‌اند / بدون فلسفه پیش‌بینی آینده امکان‌پذیر نیست

رئیس فرهنگستان علوم در نشست بررسی وضعیت فلسفه معاصر ایران در بیست و هفتمین نمایشگاه بین الملل کتاب تهران با بیان اینکه فیلسوفان طراحان آینده‌اند، گفت: بی‌مدد فلسفه، پیش‌بینی آینده امکان‌پذیر نیست.

رئیس فرهنگستان علوم در نشست بررسی وضعیت فلسفه معاصر ایران در بیست و هفتمین نمایشگاه بین الملل کتاب تهران با بیان اینکه فیلسوفان طراحان آینده‌اند، گفت: بی‌مدد فلسفه، پیش‌بینی آینده امکان‌پذیر نیست. به گزارش خبرگزاری مهر، دکتر رضا داوری اردکانی، رئیس فرهنگستان علوم جمهوری اسلامی ایران، 11 اردیبهشت، در نشست تخصصی «بررسی وضعیت فلسفه معاصر ایران» که سالن سرای اهل قلم بیست و هفتمین نمایشگاه بین المللی کتاب تهران برگزار شد، اظهار کرد: من پژوهشگر نیستم و وقتی راجع به برنامه‌ریزی می‌نویسم، درباره اینکه برنامه‌ریزی چیست پژوهشی نمی‌کنم، چون در این صورت مخاطب توقع دارد که درسی خاص بیاموزد.

وی در این مراسم که بخشی از آن به رونمایی دو اثر وی و نیز یک اثر دکتر غلامحسین ابراهیمی دینانی اختصاص داشت، ادامه داد: به عنوان مثال، در کتاب «سیری در تاریخ روشنفکری در ایران و جهان» مسأله من این بود که روشنفکری چیست، چگونه و چرا پدید آمده و در میان ما چه سرنوشتی داشته است. بنابراین، برای اثبات یا رد موضوعی، قلم نمی‌زنم و مسأله من فلسفه است. بحث قدرت و تصرف در جهان با کمک علم و تکنولوژی حاکی از آن است که فیلسوفان طراحان آینده‌اند.

داوری اردکانی با طرح این موضوع که بدون کمک فلسفه، پیش‌بینی آینده ممکن نیست، عنوان کرد: ساختن آینده بدون تفکر ممکن نیست و بشر چون آینده دارد، تفکر دارد و چون تفکر دارد، از آینده برخوردار است. منورالفکری طرح جهان علم، صلح، رفاه و بی‌مرگی بود، طرحی که خیالی و قوی و با هدف تحقق بهشتی زمینی بود.

غلامحسین ابراهیمی دینانی، دیگر سخنران این جلسه، گفت: اگر تفکر نباشد، آینده و گذشته هر دو نیستند. عقلاً زمان را به سه قسمت گذشته، حال و آینده تقسیم می‌کنند و معما از همین تقسیم‌بندی شروع می‌شود. از دیدگاه فلسفه، «حال» وجود ندارد و زمان را نمی‌توان تقسیم کرد. گذشته قابل تغییر نیست و کسی نمی‌تواند گذشته را تغییر دهد. آینده هم هنوز نیامده است، این در صورتی است که اگر حال نباشد، گذشته و آینده‌ای وجود ندارد.

نویسنده کتاب «معمای زمان و حدوث جهان» همچنین به همزمانی فیلسوفان اشاره کرد و گفت: تمام فیلسوفان تاریخ از آغاز جهان تا امروز با هم همزمان و همزمان هستند. فلسفه جغرافیا و همچنین زمان و مکان ندارد. با وجود اینکه در این میان نقش زمان عجیب و شگفت‌انگیز است، هیچ‌کس نیست که زمان را نداند و هیچ‌کس هم نیست که کاملاً زمان را بداند.

این مدرس فلسفه در بخش پایانی سخنان خود به معنای عقل در قرآن اشاره کرد و گفت: در قرآن کلمه عقل نیامده است، اما 49 بار به صورت‌های فعلی تفکر کردن ذکر شده است. تفسیر همه بر این است که عقل ابزار است و آن را به کار می‌بریم. من سؤالی دارم: اگر عقل ابزار است، آن را چه کسی به کار می‌برد؟ عقل، عقل است و ابزار نیست. چه کسی توانایی به کار بردن عقل را دارد؟ تنها عقل است که می‌تواند عقل را به کار گیرد.

دینانی گفت: تفسیر شخصی من از اینکه عقل به صورت اسم در قرآن نیامده، این است که خداوند می‌خواهد بگوید عقل فعل است و «عقلیدن» درست است. عقل بدون عقلیدن نداریم، همان‌طور که فهم بدون فهمیدن نداریم.

محمدجواد اسماعیلی معاون پژوهشی مؤسسه پژوهشی حکمت و فلسفه ایران گفت: از ویژگی مشترک تمامی آثار دکتر دینانی می‌توان به بازخوانی اندیشه‌های متفکران اسلامی، رهیافت تاریخی، مقایسه آرای اندیشمندان اسلامی با اندیشمندان مغرب‌زمین و توجه ویژه به بازسازی حکمای ایران باستان اشاره کرد.

وی در ادامه با بیان اینکه دینانی در کتاب جدیدش به آرا و اندیشه‌های «ابوالعلائی معری» و «میرداماد» درباره زمان به صورت مبسوط توجه کرده است، گفت: این یکی از ویژگی‌های جالب و متمایز کتاب «معمای زمان و حدوث جهان» است. دینانی در جست‌وجوی فکر متفکران است و می‌خواهد بداند که در پشت این نوشته‌ها چه مبانی فکری پنهان است.

به گفته اسماعیلی، کتاب «معمای زمان و حدوث جهان» از روز یکشنبه وارد نمایشگاه کتاب شده و از سوی مؤسسه پژوهشی حکمت و فلسفه ایران در اختیار علاقه‌مندان قرار می‌گیرد.

در بخش پایانی این مراسم با حضور سیدعباس صالحی معاون فرهنگی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی و رئیس بیست و هفتمین نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران، «ضیاء هاشمی»، «نصرالله پورجوادی» و حجت الاسلام والمسلمین محسن میری، از 2 کتاب «فلسفه و آینده‌نگری» و «سیری در تاریخ روشنفکری در ایران و جهان» اثر داوری اردکانی و کتاب «معمای زمان و حدوث جهان» نوشته ابراهیمی دینانی رونمایی شد.